

Вікторія Геренчар (Угорщина)

Колесо

“Фестиваль Стравінського – це велика справа, завдяки якій ми краще пізнаємо свою культуру та історію, а світ – українську культуру та джерела своїх культурних надбань”.

Віктор КАМІНСКИЙ,
професор

Львівської музичної академії ім. М. В. Лисенка

Потужне фестивалне дійство – IV музичний фестиваль “Стравінський та Україна”, акція митців та музикознавців з нагоди 125-річчя від дня народження Ігоря Стравінського, що мала строго академічний характер, принесла надзвичайно багато вражень, думок, засвідчивши послідовний розвиток ідей, що народилася більше 20 років тому.

Фестиваль вмістив низку концертів, проведених у Луцьку, Рівному, Устилузі та Грубешові. Його програма була доволі різнобічною і насиченою. Своє мистецтво продемонстрували три симфонічні та три камерні оркестри, солісти, окремі виконавці, подарувавши вдячним слухачам один за одним 10 концертів, більшість яких відбулася у Луцьку.

Відкриття фестивалю традиційно пройшло в Устилузі, де, крім вітання від імені його організаторів – заступника начальника управління культури і туризму Волинської облдержадміністрації Василя Ворона, голови Краківського відділення Спільки композиторів Польщі Ежи Станкевіча та представників місцевої влади, увазі слухачів була запропонована оригінальна концертна програма відомої угорської цимбалістки Вікторії Геренчар, яка попри виконання власних творів та музики сучасних угорських композиторів – М. Кочара та Ш. Соколаї – подарувала слухачам дуже цікаву – від початку і до кінця витриману в незвично м'яких, приглушених, як для І. Стравінського, тонах – інтерпретацію його альтрової Елегії пам'яті А. Онну. А 17 червня, саме в день народження композитора, Устилут відвідали учасники Міжнародної науково-теоретичної конференції, організованої на базі Волинського національного університету імені Лесі Українки, серед яких були науковці з України, Росії та Польщі. Уособлюючи спорідненість націй, які витворили і подарували світові геній Стравінського, квіти до пам'ятника композитора поклали Марина Черкашина-Губаренко (Київ, Україна), Ежи Станкевіч (Краків, Польща) та Ігор Мацієвський (Санкт-Петербург, Росія).

Єжи Станкевіч (Польща) та Ян Міхалко (Словакія)

Але повернімося до концертів. Надзвичайно переконливим, натхненним інтерпретатором музики І. Стравінського став камерний оркестр “Київські солісти” (худ. кер. Б. Которович). Виконані ними “Базельський концерт”, Три п’єси для струнних, “Російська пісня” з опери “Мавра” та “Російський танок” з балету “Петрушка” прозвучали природно, в міру емоційно, з дуже доречним для І. Стравінського інтелектуально-аристократичним шармом. І це, незважаючи на те, що “Київські солісти” (порівняно з фестивалем 2005 року) постали перед слухачем у більш, ніж наполовину оновленому складі.

Уведенням до свого репертуару музики І. Стравінського порадував цього року і камерний оркестр Волинської філармонії “Кантабіле” (худ. кер. – засл. діяч мистецтв України Т. Рівець). Виконані ним 8 картин з балету “Аполлон Музагет”, засвідчили серйозність наміру колективу виконувати музику ХХ ст. – від І. Стравінського до В. Тиможинського (у концерті були виконані твори “Про сиву зозулю” та “Легка п’єса”), який варто вітати.

Набагато більшого чекав підготовлений слухач від симфонічного оркестру Львівської філармонії (дир. А. Торебаєв). Як справедливо зауважив доктор мистецтвознавства, професор Київського Національного університету культури і мистецтв Борис Деменко: “Виконання фортепіанного та скрипкового концертів І. Стравінського виявилось надто далеким від сенсу творів цього композитора., без куражу й дотепних витівок композитора, що жартує із слухачами ХХ і ХХІ століть”.

Виконання творів І. Стравінського оркестром Чернівецької філармонії також сприймалося як не зовсім органічне для цього колективу. Враження “дотримання букви, а не духу” І. Стравінського, побудоване на “невільницькому” слідуванні за текстом, відчуття браку свободи творчого самовираження, залишилося від виконання сюїти з балету “Пульчинелла”. І навпаки – романтично гіперболізовано, проте зовсім без характерного для Стравінського лукавства прозвучав Танець Кашея з “Жар-птиці”.

Окрім творів І. Стравінського на фестивалі прозвучало багато іншої музики. Це і блок творів сучасних угорських композиторів у виконанні В. Геренчар, з властивою для них емоційною гостротою, віртуозно-блискучим вираженням фольклорної стихії. І вражає виконання відомого хорового концерту А. Шнітке на вірші Г. Нарєкаці хором “Cantus” з Ужгорода (дир. – нар. арт. України Е. Сокач), що просто приголомшив слухача.

Богодар Которович (Україна)

чів неочікуваною тонкістю, ефемерністю звучання, делікатністю нюансування, містично-заглибленим, метафорично-символічним трактуванням концепції твору.

Виразно запам'яталися і "Agnus Dei" та Симфонієтта К. Пендерецького у виконанні "Київських солістів", своєрідність змісту яких безпосередньо перед виконанням розкрив Б. Которович.

Нарешті, неоціненною знахідкою для відвідувачів концертів фестивалю стала кількісно хоч і нечисельна, проте розкішна в якісному плані палітра сучасної української музики, представлена творами В. Сильвестрова (цикл "Тиха музика") у виконанні "Київських солістів", І. Щербакова (Симфонія для струнних "Warum?") та Г. Гаврилець (Хорал) у виконанні камерного оркестру "ARCHI" (худ. кер. І. Андрієвський).

Найкращими ж сторінками фестивалю виявилися його чудесні, захоплюючі відкриття: твір Р. Бергера "Exodus" у виконанні словацького органіста Я. Міхалко, ораторія К. Рєгамея "Visions". "Видіння пророка Даниїла", здійснена хором "Cantus" з Ужгорода та симфонічним оркестром зі Львова "Leopolis", і з надзвичайним захопленням сприйнята, в першу чергу лучанами, прем'єра "Alla Komroni" (Менует та Арія) для альту і 14 струнних В. Тиможинського у виконанні камерного оркестру "ARCHI". Цікаво й те, що в контексті фестивалю твори Р. Бергера, К. Рєгамея та В. Тиможинського, як це не дивно на перший погляд, сприймалися як явища однієї категорії – музики дійсно нової – і за часом, і за змістом. Кожен з них збагатив фестиваль своїм неповторно самобутнім обличчям – оригінальним інтонаційним складом, стильовою манерою, тембровим колоритом. Зрезонувавши на відстані (вівторок – середа – п'ятниця), просвітлена благодать "Exodusa", драматична експресія "Видіння пророка Даниїла" та щемно-ліричне, водночас феєричне світіння "Alla Komroni" утворили вершинну, динамічно-новотворчу лінію "Акції Стравінського", що засвідчила проростання та розгалуження ідей композитора в європейській музичній культурі сучасності.

У концертах фестивалю прозвучало й багато добре відомої музики – твори П. Чайковського, Дж. Россіні, К. М. Вебера, К. Сен-Санса тощо, хоча пересічний луцький слухач вже доріс до того, щоб сприймати їх в контексті фестивалю нової музики (а саме таким уявляється "Стравінський та Україна") з певним застереженням.

Хор "Cantus" (Ужгород) та оркестр "Leopolis" (Львів)

Поза сумнівом, великий внесок у перебіг фестивалю зробили такі яскраві постаті сучасної музичної культури як Йозеф Ерміль і Анна Савицька (Львів), Богодар Которович та Ігор Андрієвський (Київ), Даріуш Седлік (Нюрнберг), Ян Міхалко (Братіслава) та Вікторія Геренчар (Будапешт). Задаючи тон "Акції Стравінського", вони утворили розкішний букет колоритних, хоча й різнополюсних творчих індивідуальностей.

Цікавими сторінками "Акції Стравінського" стали Міжнародна науково-теоретична конференція, ініційована і проведена в рамках фестивалю Волинським державним університетом імені Лесі Українки та управлінням культури і туризму облдержадміністрації, та виставка, присвячена 125-річчю від дня народження І. Стравінського, підготована Волинським обласним краєзнавчим музеєм.

Зі слів доктора мистецтвознавства, завідувача кафедри музики етносів України та музичної критики Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського професора Олени Зінкевич, "конференція, яскраво віддзеркаливши універсальні особистості Стравінського, виявилася теж універсальною. Стравінський і сучасна опера, Стравінський і фольклор, Стравінський і театр його часу, Стравінський і симфонізм, Стравінський і різні національні культури – такими були головні теми конференції, що об'єднала музикознавців різних шкіл, різних поколінь, різних географічних ареалів".

Найважливішою темою конференції, як відзначила доктор мистецтвознавства, член-кореспондент Академії мистецтв України, завідувач кафедри зарубіжної музики Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, професор Марина Черкашина-Губаренко, була тема зв'язків І. Стравінського з волинською землею, ідея відродження його родинного маєтку в Устилузі. "Зустріч з унікальним куточком волинської землі, який надихнув молодого композитора на створення низки яскравих музичних образів і відіграв важливу роль у формуванні його неповторної індивідуальності, – додала вона, – виявилася для всіх учасників конференції особливо хвилюючою. Маємо надію, що незабаром Устилуг стане дійсно міжнародним культурним пам'ятником, місцем паломництва всіх представників світової спільноти, хто усвідомлює значення Стравінського і цінує його музику".

Камерний оркестр "Київські солісти"

Фестивальна акція народила низку нових думок щодо її подальшого формату. Серед таких – ідеї композитора, доктора мистецтвознавства, академіка Російської академії природничих наук та Міжнародної академії інформатизації ООН, професора, заслуженого діяча мистецтв України та Польщі Ігоря Мацієвського щодо організації майстер-класів та круглих столів як можливості зближення фестивалю і конференції, урівноваження фестивалю фольклорними програмами (з метою відтворення середовища, в якому жив і творив І. Стравінський). На думку голови Краківського відділення Спілки композиторів Польщі, музикознавця, який дуже багато сил віддає налагодженню музичних та культурних зв'язків між Польщею та Україною Єжи Станкевіча, необхідне збагачення концертних програм фестивалю експозиціями сучасного малярства та поезії, натхненними музикою І. Стравінського, обов'язкове врахування в програмі фестивалю ліній, які тягнуться від творчості Стравінського до М. Римського-Корсакова, М. Мусоргського, інших композиторів минулого та сучасності.

Щира вдячність організаторам музичного фестивалю "Стравінський та Україна" - начальнику управління культури і туризму Волинської облдержадміністрації Володимиру Лисюку, заступнику начальника управління культури і туризму Василю Ворону, колишньому консулу Республіки Польща в м. Луцьку Войцеху Галонзці, директору Волинської обласної філармонії Сергію Єфіменку, голові Краківського відділення Спілки композиторів Польщі Єжи Станкевічу. Саме вони подарували Луцьку та Україні дивовижну, захоплюючу "Акцію Царя Ігоря". Як зазначив композитор, заслужений діяч мистецтв України, проректор з наукової роботи, професор Львівської музичної академії ім. М. В. Лисенка Віктор Камінський, фестиваль Стравінського – це велика справа, завдяки якій ми краще пізнаємо свою культуру та історію, а світ – українську культуру та дже-рела своїх культурних надбань".

Ольга Коменда,
кандидат мистецтвознавства,
член Національної спілки композиторів України

Любомир Безручко (фото)
Дизайн та верстка Богдан Ворон